

Reactie Zelfstandigenorganisaties op ambtelijk rapport DBA

Ruime onvoldoende voor “Onderzoek Varianten Kwalificaties Arbeidsrelatie “

Ruime onvoldoende voor verouderd denkwerk

De zelfstandigenorganisaties geven een ruime onvoldoende aan de ambtelijke werkgroep die het onderzoek heeft uitgevoerd. Het rapport bevat een reeks doelredenen om systeembehoud te legitimeren. Een concrete doelstelling ontbreekt en de échte knelpunten blijven ongemoeid. Er wordt ten onrechte status verleend aan conservatief denken over arbeidsrelaties uit de 19e eeuw waar de 21e-eeuwse maatschappij aantoonbaar schreeuwt om vernieuwende inzichten. Dit rapport is een toonbeeld van denken over de arbeidsmarkt waarbij Nederland achter de feiten aan blijft lopen. De zelfstandigen organisaties vragen om een inzet van denkkracht welke toegevoegde waarde levert aan het vraagstuk waar de Wet DBA voor opgesteld staat; het terzijde krijgen van schijnzelfstandigheid in Nederland.

Achtergrond

Het rapport is opgesteld om uitkomst te bieden voor de netelige situatie waarin de uitvoering van de Wet DBA is terecht gekomen. De uitvoering van deze wet, die was bedoeld om schijnconstructies tegen te gaan door helder onderscheid te maken tussen werknemers en ondernemers, heeft tot gevolg gehad, dat veel echte ondernemers opdrachten hebben verloren, terwijl schijnconstructies niet effectief worden bestreden.

In het rapport wordt echter gesteld, dat niet is bewezen, dat zzp'ers te kampen hebben met minder opdrachten door de Wet DBA, dat opdrachtgevers moeten wennen aan de nieuwe regels en dat zzp'ers die nu geen opdrachten verkrijgen, waarschijnlijk schijnzelfstandigen zullen zijn. In deze uitspraken wordt het mislukken van de Wet DBA ontkend en de schadelijke gevolgen voor vele duizenden zelfstandigen eveneens.

De opdracht om te onderzoeken op welke wijze de begrippen vrije vervanging en gezag meer zouden kunnen worden toegespitst op het hedendaagse beeld van een arbeidsrelatie, is naar de mening van de zelfstandigenorganisaties niet concreet uitgevoerd.

Uitgangspunten van de ambtelijke werkgroep, zoals beschreven in het rapport:

- Het arbeidsovereenkomstenrecht is dwingend recht en bedoeld om werknemers, die meer dan 80 % van de beroepsbevolking vormen, te beschermen. De arbeidsovereenkomst is leidend en andere arbeidsrelaties zijn slechts afgeleide varianten.
- Werkenden zonder arbeidsovereenkomst onttrekken zich aan de sociale zekerheid (werknemersverzekeringen) en profiteren van de fiscale voorzieningen voor ondernemers.
- Verplicht werknemerschap aan de “onderkant” is noodzakelijk om werkenden te beschermen. Verplichte bijdrage van premies werknemersverzekeringen aan de “bovenkant” is eveneens noodzakelijk uit solidariteit met de “onderkant”.
- Een vrije keuzemogelijkheid voor het ondernemerschap is niet wenselijk, omdat dan het stelsel van sociale zekerheid wordt uitgehold en er minder (loon)belasting kan worden geheven.

DBA-Varianten geschoeid op oude leest: de arbeidsovereenkomst

De ambtelijke werkgroep komt niet met vernieuwende voorstellen. Sterker nog, de werkgroep heeft volstrekt geen oog gehad voor de beperkingen van de begrippen vrije vervanging en gezagsverhouding in verhouding tot de huidige arbeidsmarkt.

- De werkgroep oppert het herleven van de web module BGL. Opdrachtgevers kunnen dan vooraf een beoordeling vragen van de arbeidsrelatie, maar ook hier vindt het uiteindelijke oordeel plaats, aan de hand van feiten en omstandigheden. Er wordt op geen enkele manier zekerheid geboden en het zelfstandig ondernemerschap heeft hier geen plaats gekregen.
- De vuistregels van de Commissie Boot zouden moeten bepalen wie een modelovereenkomst mag gebruiken. Daarbij worden drie criteria cumulatief toegepast: een minimumtarief, een maximale duur van de opdracht en een verbod op organisatorische inbedding in het bedrijf. Met deze drie criteria zou een “rechtsvermoeden geen dienstverband” kunnen worden bepaald. In tegenstelling tot wat deze vuistregels nastreven, leveren ze geen objectieve kwalificatie op. Vanaf welk tarief wordt verondersteld dat een zelfstandig ondernemer wel een onderhandelingspositie heeft? En een stukadoor kan niet meer worden ingehuurd door een bouwbedrijf omdat het pleisteren van wanden toch echt een kernactiviteit is. Het vrije ondernemerschap wordt in deze variant evenmin serieus genomen.
- Het criterium van vrije vervangbaarheid tegenover persoonlijke arbeid zou in de wet moeten worden aangescherpt. Ook als er geen verplichting tot persoonlijke arbeid is, maar er wel feitelijk sprake is van persoonlijke arbeid, zou er dan volgens de wet sprake zijn van een dienstverband. Men spreekt daarbij de verwachting uit, dat daardoor aan de onderkant het aantal zelfstandigen zal afnemen. Deze variant heeft niets te maken met het bestrijden van schijnconstructies, maar eerder met het bestrijden van zelfstandige ondernemers en veronderstelt dat aan de zogenaamde onderkant geen sprake kan zijn van succesvol ondernemerschap.
- De uitsluitingsmogelijkheid van gelijkgestelden en thuiswerkers wordt teruggedraaid om meer mensen zonder arbeidscontract maar met een fictieve dienstbetrekking verplicht te laten bijdragen aan de werknemersverzekeringen. Zij worden dus ook als werknemer gezien. Zoals altijd bij de fictieve dienstbetrekking is dé uitzondering daarop de ondernemer. Blijkbaar is het heel wel mogelijk om met een sluitende definitie van ondernemerschap onderscheid te maken.
- De arbeidsovereenkomst als default met een opt-out voor mensen met een uurtarief boven het maximum dagloon zou betekenen, dat alle ondernemers, die opdrachten vervullen voor bedrijven en instellingen tegen een lager uurtarief gedwongen werknemer zijn of in ieder geval verplicht moeten bijdragen aan werknemersverzekeringen en pensioen. Ook dit is een regelrechte belemmering van ondernemers.

Reactie Zelfstandigenorganisaties samengevat

De Zelfstandigenorganisaties kunnen zich totaal niet vinden in de uitgangspunten en de gepresenteerde varianten. Het rapport is een getrouwe weergave van de oude arbeidsmarkt, niet toekomstgericht en niet oplossingsgericht. In dit rapport is geen plaats voor zelfstandige

ondernemers en geen oog voor de veranderde arbeidsmarkt. De gepresenteerde varianten zijn gericht op belemmering van het ondernemerschap met als doel het aantal ondernemers te doen afnemen, desnoods met een wetswijziging.

Er is geen maatschappelijk draagvlak voor gedwongen werknemerschap en afgedwongen solidariteit. Zelfstandige ondernemers verdienen een eigen rechtspositie, die los staat van het arbeidsovereenkomstenrecht en werknemersverzekeringen. De zienswijze van de zelfstandigenorganisaties is beschreven in de notitie “Zelfstandige ondernemers hebben toekomst op de arbeidsmarkt “ (zie bijlage).

De Zelfstandigenorganisaties zijn van mening, dat het onderscheid tussen werknemers en ondernemers moet zijn gelegen in de Verklaring Zelfstandig Ondernemer. Daarin verklaart men, dat men willens en wetens, met waarborgen omkleed, ervoor heeft gekozen om onafhankelijk ondernemer te zijn, voor eigen rekening en risico. In het rapport wordt wel melding gemaakt van deze mogelijkheid, maar tegelijkertijd wordt deze mogelijkheid afgewezen vanwege uitvoerbaarheids- en handhavingsproblemen. Toch is dit principieel en inhoudelijk de juiste weg. Daarom vindt u hieronder een mogelijke uitwerking van de Verklaring Zelfstandig Ondernemer, met verwijzing naar de notitie “Zelfstandige ondernemers hebben toekomst op de arbeidsmarkt”.

Verklaring Zelfstandige Ondernemer (VZO)

De VZO, waarin men bevestigt bewust ondernemer te zijn voor eigen rekening en risico, wordt niet aangevraagd, maar gedeponeed of ingediend bij de KvK voor registratie in het Handelsregister en toegevoegd aan de bedrijfsgegevens, tevens opgenomen in het bedrijfsdossier bij de Belastingdienst. De VZO wordt naar waarheid afgelegd en ondertekend. Omdat er geen afgifte plaatsvindt, is er geen toetsing vooraf, geen beschikking, geen bezwaar en beroepsprocedure, geen administratieve rompslomp, lage uitvoeringskosten.

Het is geen verplichting om een VZO af te leggen en in te dienen. Voor ondernemers, die in de consumentenmarkt opereren is deze verklaring overbodig. Ondernemers die diensten leveren aan bedrijven en instellingen, kunnen de VZO gebruiken om tegenover de opdrachtgever te bevestigen, dat men ondernemer is, waardoor opdrachtgevers ontheven zijn van werkgeversverplichtingen zoals inhouding loonheffing en premies volksverzekeringen.

De inhoud van de VZO

1. Zelfstandigheid en Onafhankelijkheid

- Opdrachten en activiteiten worden omschreven als afgebakende eenheden binnen het kader van de bedrijfsactiviteiten, zoals vermeld in het Handelsregister.
- Uitvoering en levering geschiedt tegen een prijs die door onderhandeling is tot stand gekomen en op basis van bij de KvK gedeponeede leveringsvoorwaarden wordt gefactureerd.
- Opdrachten en activiteiten worden zelfstandig, naar eigen inzicht en op eigen wijze uitgevoerd, met verantwoordelijkheid voor het resultaat.
- De ondernemer streeft naar meerdere opdrachtgevers per jaar en is niet uitsluitend afhankelijk van een opdrachtgever.

2. Ondernemingsrisico's

- De ondernemer is aansprakelijk voor de schulden van het bedrijf, dekt zich in tegen bedrijfsaansprakelijkheid en het debiteurenrisico.

- De ondernemer bouwt een bedrijfsreserve op, zodat bij bedrijfscalamiteiten het voortbestaan van het bedrijf niet in gevaar komt.

3. Inkomensrisico's

- De ondernemer verklaart bewust afstand te doen van rechten, die voortvloeien uit werknemersverzekeringen, waardoor opdrachtgevers zijn ontheven van de verplichting tot inhouding premies werknemersverzekeringen.
- De ondernemer dekt zelf op eigen wijze inkomensrisico's af zoals arbeidsongeschiktheid, oudedagsvoorziening, bedrijfscalamiteiten door middel van verzekering, opbouw van een daartoe bestemde reserve of andere wijze.

4. Investeren in de onderneming

- De ondernemer investeert in het bedrijf voor een financieel gezonde en duurzame onderneming.
- De ondernemer investeert in zichzelf door scholing en ontwikkeling van vakmanschap en ondernemerschap.

5. Ondernemingsresultaat

- De onderneming is winstgevend.
- Het resultaat is toereikend voor afdekking van inkomensrisico's en het opbouwen van een bedrijfsreserve.
- Het resultaat kan worden aangewend voor inkomen van de ondernemer.

Opdrachtgevers

- De VZO biedt opdrachtgevers zekerheid vooraf en vrijwaring achteraf.
- Vergewisplicht aangaande de geldigheid (geldigheidsduur 5 jaar).
- Ontwikkeling Code Goed Opdrachtgeverschap binnen sectoren met signaleringsafpraak.

Handhaving Belastingdienst effectief en efficiënt

- Jaarlijkse mogelijkheid automatische aangiftecontrole (bestaande systematiek)
- Registratie Handelsregister: inschrijving en ondernemersverklaring.
- Reservering bedrijfsrisico's en inkomensrisico's.
- Ondernemingsresultaat.
- Geen cumulatieve naleving VZO? Mogelijkheid tot intrekking.
- Controle bij opdrachtgevers naar aanleiding van branche-signalering.

Omgevingsfactoren

De VZO kan slechts onderscheidend werken, indien ondernemers, ongeacht de rechtsvorm, kunnen opereren binnen een eenduidig fiscaal kader, waarin het mogelijk is om op eenvoudige en transparante wijze een bedrijfs- en inkomensreserve op te bouwen. Daarnaast dient een model te worden ontwikkeld voor afdekking van het inkomensrisico bij arbeidsongeschiktheid, dat passend is voor de situatie van zelfstandige ondernemers.

Een fiscaal kader voor zelfstandige ondernemers

Ondernemers hebben tot doel inkomen te genereren door met arbeid, kapitaal en kennis een bedrijf te leiden of in stand te houden en zijn bereid ondernemersrisico te lopen. De keuze hiervoor wordt bewust gemaakt en uit zich in de Verklaring Zelfstandig Ondernemerschap. Fiscale voorzieningen moeten het mogelijk maken om binnen de onderneming reserves op te bouwen voor afdekking van ondernemers- en inkomensrisico's.

De Zelfstandigenorganisaties streven ernaar dat de ondernemersregelingen, die het ondernemerschap in brede zin bevorderen, in stand blijven. In het kader van vereenvoudiging van het belastingstelsel, maar ook in aanmerking nemende dat er onnodige fiscale verschillen bestaan tussen de verschillende rechtsvormen, streven de Zelfstandigenorganisaties naar rechtsvorm neutraliteit. De Zelfstandigenorganisaties streven ernaar dat een integrale vermogensopbouw kan plaatsvinden, die ervoor is bestemd, om het voortbestaan van het bedrijf veilig te stellen en daarnaast (toekomstige) inkomenssterugval op te vangen. De zelfstandige ondernemer moet binnen zijn onderneming in staat worden gesteld om een feitelijke financiële buffer te hebben, die bestemd is voor scholing, leegloop, arbeidsongeschiktheid, ouderdomsvoorziening en individuele vermogensopbouw ten behoeve van woningfinanciering.

Model Inkomensvoorziening bij Arbeidsongeschiktheid

Uitgangspunten:

- Arbeidsongeschiktheid is een universeel en onvoorzien risico op inkomenssterugval in de toekomst. Dat pleit voor een algemene voorziening, die toegankelijk is voor alle werkenden.
- Zelfstandigen zijn als ondernemer zelf verantwoordelijk voor de wijze waarop zij dit risico willen afdekken. Dat pleit voor een opt out mogelijkheid.
- Het arbeidsongeschiktheidsrisico, hoewel onvoorzien, kan worden beperkt door een toegankelijk preventieprogramma waar de factor arbeid prominent in wordt meegewogen.
- Een collectieve basisvoorziening is efficiënt en effectief. Dat pleit voor een basisvoorziening met volledige acceptatie, betaalbaar en een laag uitkeringsniveau.

Zelfstandigenorganisaties willen meesturen

Met de notitie "Zelfstandige ondernemers hebben toekomst op de arbeidsmarkt" hebben de Zelfstandigenorganisaties afstand genomen van de Wet DBA en modelcontracten, omdat zelfstandige ondernemers een eigen rechtspositie verdienen. Het rapport "Onderzoek varianten Kwalificaties Arbeidsrelaties" blijft vasthouden aan een positie van ondernemers binnen het arbeidsovereenkomstenrecht, de Wet DBA en modelcontracten en is als zodanig niet vernieuwend, niet oplossingsgericht en niet bruikbaar om de eigen rechtspositie van zelfstandige ondernemers vorm te geven.

Het ondernemersmodel, zoals hiervoor in grote lijnen is uiteengezet, dient te worden uitgewerkt. De Zelfstandigenorganisaties vertegenwoordigen een representatief deel van de zelfstandige ondernemers en achten het hun plicht en verantwoordelijkheid tegenover de achterban, om initiatieven te nemen, die het ondernemerschap stimuleren en de arbeidsmarktparticipatie bevorderen.

Daarom willen de Zelfstandigenorganisaties nadrukkelijk betrokken blijven bij de uitwerking van het ondernemersmodel in de komende periode.